

הבלש העברי כיליד הארץ

עפרוני" – הוא העיתונאי אביעזר גולן; "ד' אריאלי" – הוא הויתונאי דוד קרסיק, שע"ך במשך שנים רבות את שבועון "לאשה". בתחילה עבדו כל אלה תחת קורת-גג אחת – "ספריית המאה העשרים". אחר-כך נתפלגו: חלקם נשארו בדפוס "מוזס" – מקום הולדתו של עיתון "ידיעות אחרונות"; חלקם עבר לדפוס "ארץ" – מקום הולדתו של עיתון "על המשמר" ושל הש"בועון "חשע בערב", בעריכת אורי קיסרי (שקירב לעיתונו את העיתונאי ה"חרון" נתן אלתרמן, שאיש לא שיער אז את שיעור קומתו וגאוניותו). פרטים אלה ידועים לי לא מתוך שטרחתי וחקרתי את תולדותיו של ה"בלש" העברי, אלא מ"ידע אישי": אחד הכותבים הצעירים של ה"בלשים" הללו, "י' ארמון" (שותפו של "י' מפרשי"), שפרסם גם בשם הבדוי "ארתור עורב" ("ארתור" משום שנוולד ביום הצהרת בל-פור, ו"עורב" על-שם יצירת הבלהה של אדגר אלן פו, אבי ה"בלש" האנגלי), הוא אבי. את סיפוריו קרא הילד נחמן, גיבור ספרו של חנוך ברטוב "של מי אתה ילד", והחביאם מתחת לכר מפחד עינם הבוחנות של הוריו. גם הורי, שחינכונו על מיטב הספרות, המקורית והמתורגמת, לא שיערו כלל, שבאין-דואה ילדיהם קוראים את הספרונים הללו, בעיניים קדועות ובאישו-נים מורחבים, ולא את אגדות "זיהי היום" וסיפורי אנדרסן.

"י' מפרשי" הוא ישראל ז'גל

רים בשמות בדויים: "י' מפרשי" – הוא ישראל ז'גל, שכתב סיפורי-תעלומה מסמ"י-רי-שיער, שחידתם נתפענחה רק בעמוד האחרון, ושפעל עם שותפו "י' ארמון" תחת השם "ספריית המסוזה"; "עזר כרמיא-לי" – הוא העיתונאי אליעזר כרמי, מתרג"מם לעברית של כתבי צ'רצ'יל; "שולמית

תודתי לדוד גלעדי על תוספת-המידע המאלפת, הכלולה בתגובה לרשימתי "הב"לש העברי מכה שנית" (מוסף זה, 26.5.1989). אך אם בתוספות ובתיקונים עסקינן, אזי יש אולי מקום לאזן את הת-מונה, העולה מדבריו, ולהעיר עליהם כד-לקמן: אמנם, בין ספרוני ה"בלשים" של שנות השלושים רב היה חלקו של החומר המתורגם מן הלעזים, וכאן אכן בלט חלקם של עולי הונגריה, שהביאו עמם – אולי גם בהשראת הלכידורח אנגלופיליים ששררו בארץ מוצאם – נטיה בולטת אל סיפורת המתח והתעלומה, ששורשיה נעוצים בסי-פוריו הקצרים ומקפיאי-הדם של אדגר אלן פו, אבי הז'אנר הבלשי. כהנחת דוד גלעדי, מהגרים אלה פנו אל הסיפור הבלשי גם משום שהיה אפיק ביטוי מוכר ונוח באופן יחסי, שהקל עליהם ועל קוראיהם, העו-לים ממזרח-אירופה, את ההתאקלמות בל-וואנט החם וההומה.

אולם, במקביל צמחה גם חבורה של כותבים "צברים" צעירים, זריזי עט ועתיורי דמיון, שפנו אל הז'אנר הזה, משום שקצה נפשם בספרות העברית העמוסה של תכ-נית הלימודים ומוספי הספרות, ושסבלו מן הספרותיות היתרה של עגוון, הזז וממשי-כיהם, שהתאימה לקומץ יודעי ח"ן. לא במקרה הכריזו לימים משה שמיר בפתח "ילקוט הדעים", כי הוא ובני דורו כותבים "למען הכובסות", למען הציבור הרחב. את סיפוריהם פרסמו כותבי ה"בלשים" הצעי-

זיוה שמיר